

บทที่ 6

การเขียนบทความ

บทความเป็นงานเขียนที่นำเสนอ ความคิดเห็น เกี่ยวกับ ความรู้ และ ข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอยู่ในความสนใจของสังคม ใช้ภาษาและลีลา การเขียนที่ชวนอ่าน ให้สาระความรู้ ข้อคิด และประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไข ปัญหาในการดำเนินชีวิต และการทำงานในสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ การเมือง

1. พื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทงานเขียน

การเขียนเพื่อการสื่อสารแบ่งได้หลายประเภท ตามวัตถุประสงค์และโอกาสที่เขียน หากผู้เขียนบทความมีความรู้เกี่ยวกับประเภทของงานเขียน ก็จะช่วยให้เลือกสรรรูปแบบและ เนื้อหาที่จะเขียนหรือสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการได้แบ่งประเภทของงานเขียน เป็น 3 ประเภท คือ งานเขียนวิชาการ สารคดี และบันเทิงคดี ดังนี้

1.1 งานเขียนวิชาการ เป็นงานเขียนที่นำเสนอความรู้ ข้อเท็จจริงหรือทฤษฎีทาง วิชาการต่างๆ ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็น สาระในขอบข่ายของหลักสูตรการเรียนการสอน นำเสนอความรู้จากประสบการณ์ หรือ ประมวลเรียบเรียงเนื้อหาจากแหล่งต่างๆ มีระบบการอ้างอิงแหล่งข้อมูล ผู้เขียนจะอธิบาย ขยายความ ใช้คำศัพท์วิชาการ ยกตัวอย่าง รวมทั้งอ้างถึงสถิติและข้อมูลต่างๆ อย่างชัดเจน อาจจะแทรกพรรณนาเชิงวิชาการได้บ้าง แต่มีสัดส่วนหรือมีปริมาณน้อย หรืออาจจะไม่แทรก ความคิดเห็นของผู้เขียนไว้แต่อย่างใด

งานเขียนวิชาการมีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น ตำรา เอกสารประกอบการเรียน เอกสาร คำสอน เอกสารประกอบการบรรยาย รายงานวิชาการ โครงการวิชาการ ฯลฯ มีรูปแบบ การเขียนและการใช้ภาษาโดยเฉพาะ มีระบบการพิมพ์เคร่งครัด เป็นรูปเล่ม หรือตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการต่างๆ

1.2 งานเขียนประเภทสารคดี เป็นงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายสองประการ จุดมุ่งหมาย หลักคือ ให้ความรู้ ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นที่เป็นสาระความรู้ เกิดความรู้ต่าง ๆ และ

จุดมุ่งหมายรองคือ ให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ใช้วิธีการเขียนแบบบรรยาย พรรณนา การให้เหตุผลโน้มน้าวใจและการเปรียบเทียบ การยกตัวอย่างที่สร้างภาพพจน์ อารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ สารคดีจึงเป็นงานเขียนที่อ่านสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รับความรู้เพิ่มพูนในด้านต่าง ๆ

สารคดีแบ่งประเภทเป็น บทความสารคดี ความเรียง และเรื่องเล่าจากประสบการณ์

1.3 งานเขียนประเภทบันเทิงคดี เป็นงานเขียนที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นเรื่องที่เขียนเรื่องราวจากชีวิตจริงของมนุษย์ หรือคิดแต่งขึ้นเองจากจินตนาการโดยมีพื้นฐานมาจากความเป็นจริง ผ่านประสบการณ์และการมองชีวิตและสังคมจากสายตาอันกว้างไกลของผู้เขียน นำเสนอผ่านโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง แก่นเรื่อง บทบาทของตัวละคร บทสนทนา ฉากหรือบรรยายภาค การใช้ถ้อยคำภาษาที่ทำให้เกิดภาพพจน์และอ่านได้รสชาติ งานเขียนบันเทิงคดีอาจให้ข้อคิดความเห็นที่เป็นประโยชน์เช่นเดียวกับงานเขียนประเภทอื่น ถ้าผู้อ่านรู้จักวิเคราะห์และประเมินค่า เป็นการพินิจสาระความรู้ผ่านบันเทิงคดีเป็นผลพลอยได้นอกจากความบันเทิงใจ

บันเทิงคดีแบ่งประเภทเป็น นิทาน นิยาย นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร บทร้อยกรองต่าง ๆ และวรรณคดี

2. รูปแบบและองค์ประกอบของการเขียนบทความ

บทความ เป็นคำศัพท์วิชาการที่ใช้ในวิชาการประพันธ์และการสื่อสาร เป็นงานเขียนในประเภทของสารคดี หมายถึง งานเขียนที่มีเนื้อหาสาระให้ความรู้และความคิดเห็นที่แปลกใหม่ น่าสนใจ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมและผู้อ่าน เป็นเรื่องจริง มีข้อเท็จจริง เป็นข้อมูลที่มีหลักฐานและพิสูจน์ได้ เรียบเรียงถ้อยคำภาษาเป็นร้อยแก้ว ใช้สำนวนโวหารและลีลาการเขียนชวนอ่าน

การนำเสนอเนื้อหาสาระในบทความ มุ่งเน้นความคิดเห็นเป็นสำคัญ โดยเลือกประเด็นเนื้อหาจากเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่สังคมกำลังสนใจ หรือเป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกัน และต้องการแนวคิด วิธีการแก้ไขปัญหา ผู้เขียนจะนำมาอธิบายให้ความรู้ วิเคราะห์ วิจารณ์ โน้มน้าวใจ ชี้ทางแก้ไข หรือกระตุ้นความคิดของผู้อ่าน ประเด็นที่นำมาเขียนบทความจึงเป็น *กระแสของสังคม* ที่ต้องการทำความเข้าใจอย่างชัดเจน และได้แนวคิดใหม่ที่กระจ่างชัด ผู้เขียนบทความสามารถตอบสนองสังคมและผู้อ่าน โดยนำเสนอความคิดเห็นด้วยการใช้กลวิธีการเขียนแบบต่าง ๆ ได้แก่ การอธิบาย การรายงาน การยกตัวอย่าง การอ้างอิง หลักการ ทฤษฎี ข้อมูลสถิติต่าง ๆ หรือการเปรียบเทียบ

การเขียนบทความ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ เนื้อหา ความคิดเห็น และวิธีการเขียน

2.1 เนื้อหา เนื้อหาของบทความมีขอบเขตแนวความคิดที่สำคัญและจำกัดเพียงประเด็นเดียว เป็นข้อมูลจริง เป็นข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ ถูกต้อง และชัดเจน ไม่เป็นเรื่องสมมติที่สร้างขึ้นหรือคิดเอาเอง เนื้อหาของบทความจึงเป็นข้อเท็จจริง มีหลักฐานพิสูจน์ได้ และไม่บิดเบือนด้วยอคติหรือความเชื่อเฉพาะ ทั้งของผู้เขียนเองและกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

การเขียนเนื้อหาของบทความ ผู้เขียนจะประมวลและเรียบเรียงจากการประมวลความรู้ ประสบการณ์ หรือหลักการและทฤษฎีทางวิชาการ ที่ผู้เขียนสนใจหรือมีความเชี่ยวชาญ บางเรื่องเขียนจากการศึกษาคำรา เอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์บุคคล หรือ การสนทนา อาจเป็นเหตุการณ์และประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้ พิสูจน์ และเลือกประเด็นที่น่าสนใจนำมาเขียนบทความ บางโอกาสอาจได้แรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเห็นว่ามีความผลกระทบต่อชีวิตและสังคม เป็นเรื่องที่สังคมกำลังสนใจและต้องการการชี้แนะเพื่อแก้ปัญหา นอกจากนี้ ในบางครั้งผู้เขียนมีความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ต้องการเผยแพร่ต่อสาธารณชน วงวิชาการ หรือวงวิชาชีพ ก็เลือกสรรมาเขียนเป็นเนื้อหาของบทความ

เนื้อหาของบทความจึงเป็นทั้งเรื่องทันสมัยทันเหตุการณ์ เรื่องราวในอดีต เรื่องเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ ปัญหาสังคมต่างๆ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี หรือแม้แต่เรื่องของบุคคล การท่องเที่ยว หรือวรรณกรรมต่างๆ ที่เป็นเรื่องน่าสนใจและมีแนวคิดใหม่ๆ สามารถหยิบยกนำมาเขียนบทความได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำเสนอความคิดเห็นที่ยังไม่เคยมีมาก่อน ดังนั้นลักษณะสำคัญของเนื้อหาของบทความคือ ทันสมัย แปลกใหม่ เป็นเหตุการณ์หรือแนวเรื่องที่คุณอ่านอาจจะไม่ทราบ หรือไม่ได้สังเกตเห็น รวมทั้งไม่ปรากฏว่า ได้นำเสนอแง่คิดมุมมองในบทความอื่นใดมาก่อน และผู้เขียนสามารถให้แนวคิดและคำตอบตอบสนองความต้องการของผู้อ่านได้อย่างชัดเจน

2.2 ความคิดเห็น บทความที่นำเสนอเฉพาะความรู้และข้อเท็จจริงต่างๆ เป็นเพียงเรียงความหรือรายงานการศึกษา บทความต้องมีเนื้อหาที่เป็นความคิดเห็นหรือทรรศนะของผู้เขียนอย่างเด่นชัด เป็นความคิดเห็นที่แปลกใหม่ สร้างสรรค์ และเที่ยงตรง ไม่แสดงถึงอคติส่วนตัว รวมทั้งไม่มีเจตนามุ่งร้ายต่อผู้หนึ่งผู้ใด แม้จะเป็นความคิดเห็นธรรมดาๆ ก็ต้องไม่ลอกเลียนความคิดเห็นของคนอื่น

การนำเสนอความคิดเห็นในบทความ มีทั้งความคิดเห็นที่ได้จากการสังเกต การวิเคราะห์ข้อมูล จากการสำรวจเรื่องราวหรือปัญหาที่น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นแนวคิดที่ได้จากการสนทนาถกเถียงในวงวิชาการหรือวงวิชาชีพ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

มุ่งให้สาระประโยชน์แก่ผู้อ่านและสังคม ตลอดจนมีสัดส่วนของการแสดงความคิดเห็นเหมาะสม ซึ่งจะทำให้อรรถาธิบายบทความน่าสนใจ ชวนอ่านชวนติดตามตั้งแต่ต้นจนจบข้อความ

2.3 วิธีการเขียน นอกจากการนำเสนอเนื้อหาความคิดเห็น สาระความรู้ และข้อเท็จจริงต่างๆ แล้ว การใช้ *สำนวนโวหาร* ยังเป็นส่วนหนึ่งที่เสริมสร้างให้บทความชวนอ่าน และดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน เป็นกลวิธีการใช้ภาษาเขียนสื่อสารด้วยการบรรยาย อธิบาย และแสดงความคิดเห็นในสัดส่วนที่พอเหมาะ และแสดงหลักฐานที่เชื่อถือได้ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เขียนวางแผนการเขียนหรือวางโครงเรื่องอย่างรัดกุม ด้วยความรู้ การกำหนด จุดมุ่งหมายในการเขียนอย่างชัดเจน และถูกต้องตามลักษณะของบทความแต่ละประเภท

การใช้ถ้อยคำภาษาง่ายๆ มีความหมายชัดเจน ตรงไปตรงมา ทำให้บทความน่าอ่าน หากเป็นบทความวิชาการที่ใช้ศัพท์วิชาการ ก็ต้องคำนึงถึงผู้อ่านเป็นสำคัญ เพราะผู้อ่านแต่ละกลุ่มมีระดับความสามารถในการรับรู้เนื้อหาสาระแตกต่างกัน

บทความแต่ละเรื่องยังสะท้อนถึงท่วงทำนองการเขียนและลีลาการเขียนที่เป็นแบบเฉพาะของผู้เขียนแต่ละคน แสดงถึง *ตัวตน* ของผู้เขียนชัดเจน เช่น ความเป็นกันเอง มีอารมณ์ขัน เกร็งขมเป็นทางการ มีทัศนคติเชิงบวก ฯลฯ ผู้อ่านสามารถ *จับความ* โดยไม่จำเป็นต้องอ่าน ชื่อผู้เขียนได้ว่าผู้เขียนบทความเรื่องนี้เป็นใคร มีบุคลิกภาพอย่างไร มีค่านิยม อารมณ์ ความรู้สึกอย่างไร วิธีการเขียนบทความจึงขึ้นกับบุคลิกลักษณะ รวมทั้งมุมมอง หรือ *โลกทัศน์* ของผู้เขียนได้อย่างน่าสนใจ

3. ประเภทของบทความ

การแบ่งประเภทของบทความมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน ในที่นี้แบ่งบทความเป็น 6 ประเภท ตามลักษณะการนำเสนอเนื้อหา ได้แก่ บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ บทความแสดงความคิดเห็น บทความเชิงวิจารณ์ บทความสารคดี และบทความสัมภาษณ์

3.1 บทความวิชาการ (Academic article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาวิชาการเป็นสำคัญ และตีพิมพ์ในวารสารวิชาการของสถาบันการศึกษา หรือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการหรือวิชาชีพ บทความวิชาการมีเนื้อหาและความคิดเห็น ที่ให้ความรู้และข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือจากความรู้ความชำนาญของผู้เขียนในศาสตร์นั้นๆ จึงให้ความรู้และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อวงวิชาการ และในวงกว้าง ให้แก่มุมมองที่นำไปสู่การระดมความคิด หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในวงวิชาการ รวมทั้งเป็นกลวิธีการประมวลข้อมูล ก่อนนำไปใช้เรียบเรียงหรือใช้เป็นตำรา และเป็นข้อสรุปของกฎเกณฑ์ทางหลักวิชาต่อไป เช่น บทความวิชาการที่นำเสนอในการประชุมหรือการสัมมนาทางวิชาการ

3.2 บทความวิเคราะห์ (Analytical article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการณ์ ความเป็นมาของปัญหา เหตุการณ์ หรือวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม แล้วจำแนกแยกแยะตามหลักการทางวิชาการ ชี้ให้เห็นสาเหตุ ความสำคัญ และผลที่เกิดขึ้นในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง แนวทางการแก้ไข แนวโน้ม แสดงเหตุผลที่เที่ยงตรง และมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ

การเขียนบทความวิเคราะห์ที่ดี จะใช้หลักวิชาการเป็นกรอบการเสนอเนื้อหา และการแสดงความคิดเห็น และเลือกสรรสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และศิลปวัฒนธรรม และมีกลวิธีอธิบายด้วยการนำเสนอข้อมูล สถิติต่าง ๆ ในรูปแบบของตาราง แผนภูมิ แผนผัง ฯลฯ

3.3 บทความแสดงความคิดเห็น (Opinion article) เป็นบทความที่นำเสนอความคิดเห็นเป็นหลักสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับปัญหา เรื่องราวต่าง ๆ หรือข้อมูลเฉพาะเจาะจง แสดงทรรศนะคัดค้านหรือสนับสนุน ไม่จำเป็นต้องซ้ำกับความคิดเห็นของคนอื่น และเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ความคิดเห็นที่นำเสนอในบทความจะมีลักษณะจุดประเด็นความคิด ของผู้อ่าน และผู้เขียน ให้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม

คอลัมน์บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ มีชื่อเรียกโดยเฉพาะ ว่า บทนำ หรือ บทบรรณาธิการ มีเนื้อหาเกริ่นนำปัญหา หรือเหตุการณ์สำคัญในสังคมขณะนั้นโดยสังเขป แล้วแสดงความคิดเห็นเชิงวิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นความคิดของผู้อ่านหรือผู้เขียน ให้ตระหนักถึงปัญหา หรือกระตุ้นให้สังคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ศึกษาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม อาจนำไปเป็นประเด็นอภิปรายถกเถียงอย่างกว้างขวาง นำไปสู่การแก้ปัญหา หรือการป้องกันปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม ไม่ให้ลุกลามต่อไป

3.4 บทความเชิงวิจารณ์ (Critical article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาแสดงความคิดเห็นติชม หรือประเมินคุณค่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักเป็นบทความวิพากษ์วิจารณ์วรรณกรรม ศิลปะ ดนตรี ภาพยนตร์ และการแสดง โดยใช้ความรู้ตามหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง หรือกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาตามทรรศนะของผู้เขียน นำมาใช้พิจารณาและวัดคุณค่าของสิ่งนั้น เช่น พฤติกรรมของบุคคล บทบาทหน้าที่ขององค์กร ปัญหาทางการศึกษาและวัฒนธรรม ฯลฯ

บทความเชิงวิจารณ์ด้านวรรณกรรม มีระดับการแสดงความคิดเห็น ที่มีชื่อเรียกแตกต่างกัน เช่น บทความแนะนำหนังสือที่ควรอ่าน มีวิธีเขียนโดยสรุปสาระสังเขปเนื้อเรื่อง สิ่งที่ดีในหนังสือ และในวิชาการใช้ห้องสมุด ถือว่าเป็นงานการเขียนที่เป็นภารกิจของบรรณรักษ์ เรียกว่า บรรณนิทัศน์ หรือ ปฏิทัศน์หนังสือ (book review) ส่วนบทความที่มีระดับการวิจารณ์เพื่อประเมินคุณค่าของวรรณกรรมต่าง ๆ ผู้เขียนใช้ความรู้และทฤษฎีการวิจารณ์ที่แตกต่างกันคือ การพินิจวรรณกรรม และวรรณคดีวิจารณ์

3.5 บทความสารคดี (Feature article) เป็นบทความที่มีเนื้อหาเล่าเรื่อง หรือ บรรยายความรู้ อันเป็นประสบการณ์ของผู้เขียน รวมทั้งข้อมูล ข้อเท็จจริง ที่ผู้เขียนได้ค้นพบ หรือประสบด้วยตัวเอง มีการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมให้ข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และชัดเจน โดย อ่านหนังสือ สัมภาษณ์บุคคล แล้วเรียบเรียงผสมผสานกับประสบการณ์ เขียนเนื้อเรื่องให้มี สาระสมบูรณ์และเป็นเรื่องแปลกใหม่ น่าสนใจ เช่น บทความการท่องเที่ยว บทความประวัติ บุคคล บทความเกร็ดความรู้ บทความให้แง่คิดเกี่ยวกับชีวิต เป็นต้น

การเขียนบทความสารคดีมักใช้ลีลาการเขียนแบบกันเอง คล้ายกับสนทนากับผู้อ่าน ใช้ถ้อยคำภาษาไม่เป็นทางการ เป็นภาษาธรรมดาๆ ง่ายๆ แต่มีเนื้อหาสมจริง ซึ่งผู้อ่านจะ รู้สึกเหมือนกับได้พบเห็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่กล่าวไว้ในบทความสารคดีด้วยตนเอง

3.6 บทความสัมภาษณ์ (Interview article) เป็นบทความที่เขียนเนื้อหาที่ได้จาก การสัมภาษณ์ข้อมูลเรื่องราวต่าง ๆ ความคิดเห็นของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล มีสาระให้ความรู้ ความเข้าใจ และแง่คิด เกี่ยวกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นปัญหาที่สังคม สนใจ ผู้อ่านจะรับรู้ถึงความรู้ลึกและทรรศนะของผู้ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งเข้าใจทัศนคติและเห็น แนวโน้มของปัญหาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอีกด้วย

การนำข้อมูลการสัมภาษณ์มาเขียนเป็นบทความที่ดี ผู้เขียนจะต้องวางแผนการ สัมภาษณ์ ตั้งแต่การกำหนดคำถามตามประเด็นเรื่อง การเลือกบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อสัมภาษณ์ การประสานงานและการนัดหมายสัมภาษณ์ การบันทึกคำสัมภาษณ์ การเลือกสรรคำตอบที่ สัมภาษณ์ นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง หรือถอดคำสัมภาษณ์ให้ตรงประเด็น และ แสดงถึงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ การนำเสนอบทความประเภทนี้ จะทำให้ ผู้อ่านตระหนักว่า บุคคลที่ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นอย่างไร นับได้ว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ ทางอ้อม เป็นอุทาหรณ์ รวมทั้งเป็นต้นแบบของการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี

4. กระบวนการเขียนบทความ

การเขียนบทความที่ดี ผู้เขียนจะต้องมีกระบวนการเขียนที่มีประสิทธิภาพ การเตรียม การเขียน เตรียมเนื้อหาสาระที่จะเขียนให้พร้อมและสมบูรณ์ (ที่เรียกว่าตกผลึก) เป็นขั้นตอน การเขียนอย่างมีระบบ เริ่มตั้งแต่ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลที่จะเขียน จนถึงขั้นทบทวนและ ประเมินผลการเขียน มีสาระโดยสังเขปดังนี้

4.1 ประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่าบทความที่ จะเขียนมีลักษณะใด และเป็นอย่างไร จะใช้รูปแบบการเขียนประเภทใด เขียนเพื่ออะไร และ ประเมินตนเองได้ว่าพร้อมที่จะเขียนหรือไม่ อย่างไร เริ่มด้วยการรวบรวมข้อมูลที่จะเขียน

วิเคราะห์เป้าหมายการเขียน และกำหนดแนวคิดหลักของบทความ โดยกำหนดว่าบทความมีแนวคิดอะไร มีแก่นสาระ เนื้อหาสำคัญคืออะไร จะขยายรายละเอียดอย่างไร ถ้าข้อมูลไม่เพียงพอก็ต้องศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด

4.2 วางแผนการเขียน เริ่มต้นด้วยการคิดต่อเนื่องจากขั้นตอนที่ 1 โดยกำหนดแนวคิดย่อยเป็นรายละเอียด เรียกว่า วางโครงเรื่อง โดยมีลำดับการเขียนที่เชื่อมโยงกัน ตั้งแต่ส่วนนำ เนื้อหา และส่วนสรุป ผู้เขียนจะเตรียมข้อมูลเนื้อหาสาระ ขยายแนวคิดหลักของบทความให้ตรงกับแนวคิดที่ต้องการสื่อสาร รวมทั้งเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในการเขียนเพื่อให้การเขียนราบรื่น

การวางแผนการเขียน หรือการกำหนดโครงเรื่อง เป็นกลวิธีการขยายแนวคิดหลัก เป็นแนวคิดย่อย หรือรายละเอียดต่างๆ ที่ขยายแนวคิดหลักให้ชัดเจนตามที่ได้ศึกษาข้อมูลและประมวลข้อมูลต่างๆ แล้ว ขั้นตอนนี้ เป็นการเลือกสรรข้อมูลมาใช้เฉพาะเรื่อง หรือใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดหลักตามที่กำหนดไว้เท่านั้น พร้อมกับกำหนดว่าจะเขียนเนื้อหาอย่างไร ตั้งแต่ส่วนนำ (ความนำ หรือเกริ่นเรื่อง) เนื้อหาของเรื่อง จนถึงส่วนสรุปหรือบทสรุป ถ้าเป็นบทความวิชาการก็จะมีส่วนที่เพิ่มเติม คือ ส่วนที่เป็นสาระสังเขป และรายละเอียดในส่วนท้าย เช่น บรรณานุกรม ภาคผนวก ฯลฯ

การเขียนบทความอาจวางแผนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเขียน เป็นการจัดการและบริหารการเขียนเพื่อขจัดปัญหาอุปสรรคอื่นๆ เช่น เวลาและเงินทุนที่ใช้ในการเขียนบทความ อาทิ การศึกษาค้นคว้าข้อมูล การจัดพิมพ์ รวมทั้งการศึกษาแนวโน้มของเรื่องที่เขียนบทความด้วย

4.3 ลงมือเขียน เป็นขั้นตอนของการเขียนขยายโครงเรื่อง โดยนำเสนอเรื่องราวที่เป็นหลักการหรือทฤษฎี และอธิบายความหมายเนื้อหาสาระ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบให้สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพื่อให้บทความอ่านเข้าใจง่าย ได้ใจความครบถ้วนตามแนวคิดหลักที่กำหนดไว้ เลือกใช้แนวการเขียน นิรนัย หรือ อุปนัย แต่ก็มีบทความบางเรื่อง ผู้เขียนอาจใช้แนวการเขียนแบบข่าว นำเสนอเรื่องราวตามลำดับคือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อใด อย่างไร

4.4 ทบทวนและประเมินงานเขียน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงการเขียนให้ถูกต้องสมบูรณ์ ก่อนถึงขั้นตอนของการพิมพ์ วิธีการทบทวนและประเมินด้วยตนเอง คือ อ่านอย่างละเอียดและพิจารณาว่า งานเขียนตรงกับวัตถุประสงค์ในการเขียนหรือไม่ มีลักษณะรูปแบบงานเขียนตามที่กำหนดหรือไม่ ได้เสนอความคิดเห็นที่เป็นแนวคิดหลักชัดเจน หรือไม่เด่นชัดเท่าที่ควรหรือไม่ ให้ข้อมูลรายละเอียดที่สัมพันธ์สอดคล้องกับแนวคิดหลักหรือไม่ มีจุดบกพร่องอย่างไร เช่น การเรียบเรียงเหตุและผล การใช้ภาษา ฯลฯ เมื่อประเมินแล้วก็ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

5. กลวิธีการเขียนบทความ

กลวิธีการเขียนบทความที่ฝึกฝนได้ด้วยตนเอง หรือสำหรับผู้เริ่มฝึกเขียน (มือใหม่) มีแนวปฏิบัติที่ขอเสนอแนะดังนี้

5.1 บันทึกความคิดไว้เสมอ ควรมีสมุดบันทึก อุปกรณ์เครื่องเขียนติดตัวอยู่เสมอ เมื่อพบเห็นสิ่งใด ได้อ่านข้อความ หรือได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ แล้วเกิดความคิดเห็น หรือได้แรงบันดาลใจ นำมาเขียนเป็นบทความได้เสมอ ควรบันทึกคำสำคัญ ประเด็นหรือหัวข้อไว้ จะได้ไม่ลืม และนำมาเขียนขยายความแนวคิดหลักในบทความได้สะดวกรวดเร็ว

5.2 ทบทวนเรื่องที่สนใจ/เรื่องที่เขียนอย่างใจจดจ่อ เมื่อตั้งเป้าหมายจะเขียนบทความ และวางแผนการเขียนแล้ว จิตใจควรจะมีมุ่งมั่น จดจ่อกับเรื่องที่จะเขียนจนกว่าจะเขียนแล้วเสร็จ มีความอดทน สม่ำเสมอ และพิถีพิถันในการเขียนทุกถ้อยคำและข้อความ

5.3 ลงมือเขียนให้ต่อเนื่อง ไม่ทิ้งช่วงของการเขียนหรือพักการเขียนเพื่อไปทำงานอื่น ควรบริหารจัดการเวลาการทำงาน การพักผ่อน และจัดสรรเวลาเขียนให้เหมาะสมกับตัวเอง เมื่อคิดจะเขียนก็ต้องเขียนทันที ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง การเขียนอย่างต่อเนื่องทำให้ความคิดต่อเนื่องและเขียนเรื่องที่เชื่อมโยง ความคิดจะได้ไม่หยุดชะงัก เป็นเหตุเป็นผล เนื้อหาไม่ขาดช่วงเป็นตอน ๆ นอกจากนี้ควรฝึกเขียนให้ได้ทุกบรรยากาศ ทุกสภาพการณ์ เขียนตามที่ได้คิดแล้วจึงทบทวนตรวจสอบเพื่อแก้ไขสำนวนในภายหลัง

5.4 เปิดใจฟังคำติชม ถ้าได้กล้าเสีย ไม่ยึดว่าตัวเองดีเสมอไป ควรสนใจฟังคำติชม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ เพราะได้ข้อคิดที่ช่วยประเมินข้อดีข้อเสีย การติชมงานเขียนเป็นกลวิธีของทบทวนงานเขียน นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขบทความที่เขียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการนำเสนอเนื้อหา การแสดงความคิดเห็น และการใช้ภาษา

6. ผู้เขียน-ผู้อ่านบทความ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บทความมีคุณภาพอีกประการหนึ่งคือ คุณลักษณะของผู้เขียนและผู้อ่าน เป็นองค์ประกอบของการสื่อสารที่ทำให้การเขียนบทความบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ มีรายละเอียดดังนี้

6.1 ผู้เขียน ดังกล่าวแล้วว่า บทความเป็นผลผลิตที่แสดงถึงบุคลิกลักษณะของผู้เขียนทั้งในด้านความรู้และความคิดเห็นตามวุฒิภาวะ ผู้เขียนจึงต้องเป็นผู้รู้และมีความเข้าใจเนื้อหาสาระที่เขียนจากการสะสมความรู้และสร้างสมประสบการณ์ มีความคิดเชิงวิเคราะห์ และรู้จักประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเอง สามารถหยิบยกเนื้อหาสาระ สรรหาแง่มุม

มาเขียนบทความให้แปลกใหม่ น่าสนใจ และมีคุณค่าต่อผู้อ่าน โดยเป็นประเด็นความคิดเห็นที่ไม่ซ้ำซ้อนกับบทความที่ได้เผยแพร่มาแล้ว

6.2 ผู้อ่าน ผู้เขียนควร รู้จัก ผู้อ่าน เพื่อรู้และเข้าใจความต้องการของผู้อ่านซึ่งมีลักษณะและความต้องการแตกต่างกัน โดยวิเคราะห์ว่าคนอ่านเป็นใคร ต้องการใช้ประโยชน์สิ่งใดจากบทความ ฯลฯ ในขณะที่ลงมือเขียน จะได้ใช้วิธีการนำเสนอเนื้อหาสาระ เลือกสรรตัวอย่าง รวมทั้งถ้อยคำภาษา ให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะและความต้องการของผู้อ่าน ผู้อ่านบทความจำแนกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1) *กลุ่มผู้อ่านที่อยู่ในวงการเดียวกัน* เป็นผู้อ่านที่มีพื้นฐานความรู้ และความชำนาญในสาขาวิชาเดียวกันหรือใกล้เคียงกับผู้เขียน จึงต้องวางแผนการเขียนบทความอย่างรัดกุมและรอบคอบ คัดเลือกข้อมูลและแง่คิดที่แปลกใหม่ น่าสนใจ แสดงความคิดเห็นที่ให้ข้อคิดที่คมคายและมีคุณค่า เป็นข้อค้นพบใหม่ที่เกิดจากการตีความหรือการประเมินค่าใหม่ หรือเป็นประสบการณ์ใหม่ของผู้เขียนที่น่าสนใจ งานเขียนบทความสำหรับผู้อ่านกลุ่มนี้ มักเขียนในประเภทของบทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ และบทความเชิงวิจารณ์

2) *กลุ่มผู้อ่านที่อยู่นอกวงการ* เป็นคนทั่วไปที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างจากผู้เขียน ไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาในบทความ อาจเป็นผู้มีความรู้บ้าง แต่ต้องการได้รับความรู้และแนวคิดที่นำไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน หรือใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การเขียนบทความจึงต้องนำเสนอข้อมูลความรู้ความคิดในระดับที่นำไปใช้ได้ และเป็นประโยชน์ทั่วไปในวงกว้าง โดยเลือกเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้อ่าน ใช้ภาษาเข้าใจง่าย สื่อความหมายชัดเจน และแตกต่างจากภาษาวิชาการ งานเขียนบทความในระดับนี้ได้แก่บทความวิชาการทั่วไป บทความแสดงความคิดเห็น บทความสัมภาษณ์ และบทความสารคดี

กล่าวโดยสรุป บทความเป็นงานการเขียนทางวิชาการที่มีคุณภาพ เป็นผลผลิตที่สร้างสรรค์จากภูมิปัญญา แสดงคุณค่า และเอกลักษณ์ของตน ผู้เขียนได้พัฒนาการด้านความรู้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดผลดีในวงวิชาการ รวมทั้งสร้างโอกาสให้ก้าวสู่ สันามทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

ตัวอย่างบทความ และข้อสังเกต

“ฮูจตานยง”

กองทัพวัฒนธรรมเชื่อมสัมพันธ์ชายแดนใต้

“ทรัพยากรธรรมชาติ” ที่เราใช้อยู่ทุกวัน มันเป็นของลูกหลาน เรายืมลูกหลานมาใช้ เราจึงต้องดูแลให้ดี พอถึงเวลาเราต้องส่งต่อให้ลูกหลาน จึงต้องส่งต่อในสภาพที่ดี”

นี่คือแนวคิดของ เจปะปอ สะแม และชาวลิเกฮูลู คณะ “แหลมทราย” หรือ “ฮูจตานยง” แห่งเครือข่ายอนุรักษ์ลุ่มน้ำปัตตานี

เจปะปอ เล่าว่า ลิเกฮูลูคณะ “แหลมทราย” ตั้งขึ้นในปี 2535 จากพี่น้องมุสลิม แห่งลุ่มน้ำปัตตานี ใน 5 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอยะรัง หนองจิก ยะหริ่ง และปะนาเระ ที่ได้มารวมตัวกันใช้ลิเกฮูลู ซึ่งเป็นศิลปะการละเล่นพื้นบ้าน เป็นสื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น ให้คนในชุมชนและสังคมได้รับรู้ให้เกิดจิตสำนึก หันหน้ามาร่วมกันอนุรักษ์และปกป้องให้คงอยู่

“ฮูลู” ตามรากศัพท์เดิม หมายถึง ชาวบ้านที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ห่างจากเมือง นานๆ จะเข้าเมืองสักครั้ง เรียกง่ายๆ ว่า “คนบ้านนอก” นั่นเอง หรืออาจหมายรวมถึงชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากทะเล

หากมองในนัยของการละเล่น “ฮูลู” ประยุกต์มาจากการละเล่นพื้นบ้านของชาวมุสลิมในอดีต เวลาเหน็ดเหนื่อยจากการหาปลาในทะเล ก็รวมตัวกันบริเวณชานบ้าน ร้องรำทำเพลง เคาะไม้ เคาะภาชนะเป็นจังหวะ เล่นเพื่อผ่อนคลายและสนุกสนาน

ต่อมาสภาพทรัพยากรที่ถูกทำลาย ปู ปลา หายากขึ้น เนื้อหาของเพลงจึงสื่อความถึงการปกป้อง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ บอกกล่าวให้ผู้คนมองเห็นภัยของการทำลายธรรมชาติ ให้หันมาร่วมกันต่อสู้กับพวกทำลาย รวมทั้งปลุกจิตสำนึกของชาวบ้านให้ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติไว้ให้ลูกหลาน ในขณะที่เครื่องดนตรีก็มีการพัฒนามากขึ้น มีขึง แซ็ก บานอ (กลอง) ที่ทำด้วยหนังแพะ เป็นต้น

เจปะปอ เล่าอีกว่า ยังได้มีการคิดค้นทำร้ายรำที่บ่งบอกถึงธรรมชาติ และการห่วงหาอาทรต่อกัน เช่น การทำมือเป็นลูกคลื่น ท่ากวักมือเพื่อชักชวนพี่น้องที่ไปอยู่ในมาเลเซียให้กลับมายังบ้านเกิด ด้านเนื้อเพลงนั้น ส่วนใหญ่ตนจะเป็นคนแต่งแล้วแจกจ่ายให้สมาชิกในวงร้อง ในวงจะมีการตั้งกติกามารยาทเป็นแนวปฏิบัติคือ สมาชิกในวงทุกคนห้ามข้องเกี่ยวกับ

ยาเสพติด ทุกวันนี้ยังได้ชักชวนเยาวชนวัยรุ่นเข้ามาร่วมวงมากขึ้น

ทุกวันนี้ ไลเกฮูลูคณะแหลมทราย เป็นกองทัพวัฒนธรรมที่รับใช้พี่น้องมาร่วม 12 ปี ซึ่งไม่เพียงพี่น้องมุสลิมเท่านั้น แต่แหลมทรายได้เคลื่อนทัพไปยังหมู่พี่น้องที่รักความเป็นธรรมทั่วประเทศ เพื่อใช้การละเล่นเป็นสื่อบอกกล่าวเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้พี่น้องได้รับรู้

“อย่างการที่รัฐมีนโยบายจะสร้างโรงงานผลิตอาหารฮาลาล บริเวณลุ่มน้ำปัตตานี ชาวบ้านก็รู้ข้อมูล ผลได้ ผลเสีย เป็นอย่างไร เราก็ไปแสดงลิเกให้เขาฟัง เขาก็บอกว่า เราเข้าไปยุ่งทำไม เราจึงเป็นจำเลยในความคิดของเขา เรากลายเป็นผู้ขัดขวางความเจริญ ทั้ง ๆ ที่เราไม่อยากจะเห็นการพัฒนาที่ควบคู่กับความเจริญทางวัตถุโดยที่มีผลเสียตามมาอีกมากมาย” จะปอ เล่าถึงภารกิจของฮูจตานยง

“เราะมัดระวังมากในเรื่องของเงินทอง พอเงินเข้ามาวาก็จะแตก ดังนั้นเวลาไปแสดงที่ไหน ไม่ต้องพูดถึงค่าตอบแทน ขอเพียงช่วยค่ารถ ค่ากิน ค่าอยู่ก็พอ”

จะปอเล่าให้ฟังถึงภารกิจของการเผยแพร่ที่ทุกวันนี้จะมีเครือข่ายองค์กรชุมชน รวมทั้งหน่วยงานได้เชิญให้ไปแสดงอย่างไม่ขาดสาย

“ถ้าได้ค่าตัวมา ดูเหมือนจะดี แต่ค่าตัวนี้ทำให้สมาชิกไม่ทำงานอาชีพของตนเอง เราละก็อยู่เสมอว่า พวกเราคือชาวประมง เสร็จจากภารกิจด้านวัฒนธรรม เราต้องหาปลา ไม่ใช่รอแต่ค่าตัว” จะปอ ย้ำถึงอุดมการณ์ของแหลมทราย

ด้วยเหตุนี้ “ฮูจตานยง” จึงเป็น กองทัพทางวัฒนธรรมที่พร้อมรบ ไม่เพียงเพื่อพี่น้องมุสลิมเท่านั้น แต่เพื่อต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมทั้งปวงอีกด้วย

(สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) “เรื่องเล่าจากชุมชน” หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 19 กรกฎาคม 2547 หน้า 10)

ข้อสังเกต บทความเรื่องนี้ใช้ลีลาการเขียนแบบรายงานข่าว นำเสนอเรื่องของวัฒนธรรมของชาวมุสลิม ในสถานการณ์ที่เกิดความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้เขียนแสดงความคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่างจากการรายงานข่าวสารความรุนแรงในภูมิภาคนี้ นำเสนอเรื่องราวจากการวิเคราะห์ และการสัมภาษณ์ โดยให้ความรู้ ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัฒนธรรมการแสดง เป็นภูมิปัญญาของชาวปัตตานี สะท้อนถึงวิถีชีวิต และวิธีการแก้ปัญหาสังคมของชาวมุสลิมแถบชายแดนภาคใต้ ผู้เขียน แสดงความคิดเห็นโดยอธิบายและให้เหตุผล ทำให้เข้าใจว่าชาวมุสลิมมีวัฒนธรรม วิถีคิด และวิถีแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีใช้เฉพาะในการทำมาหากิน หรือแก้ปัญหาทางสังคมเท่านั้น แต่สิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือ การใช้เป็นเครื่องมือทางวัฒนธรรมเพื่อต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมทั้งปวงในด้านการใช้ภาษา ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ลีลาสารได้ชัดเจนเหมาะกับผู้อ่านทั่วไป

กอด สิ่งงดงาม คู่ชีวิตมนุษย์ชาติ

การกอดและการสัมผัสแห่งรักเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากในการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์เรา ธรรมชาติของมนุษย์ต้องการและโหยหาสัมผัสและกำลังใจของคนที่รักอยู่เสมอ หากไม่ได้รับการสัมผัสและกำลังใจจากคนที่รัก หรือหากไม่ได้รับการสัมผัสในช่วงวัยต่างๆ มากพอ อาจส่งผลเสียต่อสุขภาพกายและจิตใจอย่างแน่นอน

การกอดด้วยความรู้สึกดี ๆ เป็นสิ่งที่ถูกต้องงดงาม เป็นภาษากายที่ถ่ายทอดระหว่างคนในสังคม มีอยู่คู่กันมานานเกินกว่าจะคาดคิด อาจเรียกได้ว่าชีวิตคนเรานั้นมีความผูกพันกับการกอดตลอดชีวิตทีเดียว การกอดเริ่มตั้งแต่อยู่ในท้องแม่ มดลูกของแม่ทำหน้าที่เปรียบประดุจอ้อมแขนของแม่ที่โอบอุ้มลูกในท้องให้รู้สึกปลอดภัย ลูกในท้องเองบางครั้งก็อยู่ในท่าโอบกอดตัวเองเช่นกัน เพื่อปลอบโยนตัวเองในกรณีที่ตื่นตกใจกับสิ่งต่างๆ ภายนอกที่กระทบถึงตัวเขา เช่น เสียงดัง การกระทบกระแทก และการโอบกอดตัวเองก็ยังคงทำอยู่ แม้เมื่อเราเติบโตขึ้นมาแล้วก็ตาม

เมื่อลืมตาออกมาดูโลก เราจะคุ้นเคยกันดีกับภาพลูกน้อยในอ้อมแขนแม่ หรือภาพคนหลากหลายวัยที่สัมผัสและอ้อมกอดซึ่งกันและกัน เหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เรารู้สึกคุ้นเคยและใกล้ชิดกับการกอดมาตั้งแต่การกำเนิดขึ้นมาบนโลก และคนคนหนึ่งจะคุ้นเคยและใกล้ชิดกับการกอดมาตั้งแต่กำเนิดขึ้นมาบนโลก จวบจนสิ้นอายุขัย

คนทุกเพศทุกวัยต้องการการกอดและการสัมผัสด้วยความรักจากบุคคลอันเป็นที่รัก แต่อาจมีรายละเอียดแตกต่างกันออกไปในแต่ละวัย

ทารกในครรภ์ ได้รับอ้อมกอดและการโอบอุ้มให้เกิดความอบอุ่นปลอดภัยจากมดลูกและผนังท้องของคุณแม่ เมื่อใช้มือสัมผัสลูบไล้หน้าท้อง ลูกก็สามารถรับรู้สัมผัสผ่านหน้าท้องผ่านถุงน้ำคร่ำ เปรียบเสมือนว่าโอบกอดลูกน้อย ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ระบบประสาทสัมผัสของลูกพัฒนาได้ดี หากพูดคุยหรือร้องเพลงไปด้วย ลูกจะมีความสุขมากขึ้น รับรู้สัมผัสของแม่ได้มากขึ้น

ทารกแรกคลอด ช่วงนี้ลูกต้องการกอดเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอ้อมกอดจากแม่ที่เขาคุ้นเคยมาตลอด 9 เดือน ขณะอยู่ในอ้อมกอด อบอุ่น เสียงเต้นของหัวใจ สัมผัสอันนุ่มนวล และน้ำเสียงอันอ่อนโยนของแม่ จะช่วยปลอบประโลมให้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย นอกจากนี้ลูกน้อยยังต้องการอ้อมกอดอันอบอุ่นและแข็งแรงของพ่อด้วย จากการศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่สัมผัสโอบกอดลูกน้อย ทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เป็นโอกาสทองของความใกล้ชิดกับลูกของพ่อแม่

เด็กเล็ก ชีวิตในช่วงนี้ของลูกจะผูกพันกับอ้อมกอดและสัมผัสของพ่อและแม่เป็นที่สุด ลูกได้สัมผัสผิวกายและได้ฟังเสียงหัวใจแม่ เป็นสัมผัสที่จะช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและ

สายใยแห่งความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก เกิดความสุข ความพึงพอใจต่อกันอย่างลึกซึ้ง อ่อนโยน และด้วยสรีระของลูกที่ยังพัฒนาการไม่เต็มที่ คอยังไม่แข็ง เอื้อมต่อการที่พ่อแม่ต้องประคองลูกไว้ในอ้อมแขน เพิ่มโอกาสของการโอบกอดลูกมากยิ่งขึ้น เมื่อโตขึ้นมา ยามที่มีปัญหาใดๆ กลัวคนแปลกหน้า หกล้ม ไม่สบาย ตื่นตกใจ ร้องไห้ ฯลฯ อ้อมกอดของพ่อแม่จะทำให้ลูกน้อยรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยอย่างที่สุด

วัยรุ่น พอลูกโตเข้าสู่วัยรุ่น ความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ เขาจะรู้สึกอีดอัดขัดเคือง ไม่อยากให้ใครสัมผัส และรู้สึกอายเมื่อพ่อแม่แสดงความรักด้วยการกอด เพราะเขายังปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ยังเก็บซ่อนปิดบังความรู้สึกจากคนอื่น ๆ รวมถึงพ่อแม่ ส่งผลให้เด็กวัยรุ่นไม่ค่อยชอบเข้าใกล้หรือมีการสัมผัสกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ต้องเข้าใจให้เวลาที่จะทำให้เขารู้สึกมั่นใจที่จะแสดงความรัก หากเขาคุ่นเคืองกับการกอดมาตั้งแต่เด็ก ๆ เขาก็คงจะไม่รู้สึกกระอักกระอ่วนกับการกอดจากพ่อแม่ เท่ากับเด็กที่ไม่เคยได้รับการกอดมาเลย พ่อแม่จึงต้องโอบกอดลูกอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เด็ก การลงทุนเพียงน้อยนิดจะส่งผลดีเมื่อเขาเข้าสู่วัยรุ่น เขาจะรู้สึกผูกพันกับพ่อแม่อย่างเหนียวแน่น เมื่อมีปัญหา ก็คิดถึงพ่อแม่ นับเป็นต้นทุนที่ดีที่สะสมมาตั้งแต่เป็นลูกเล็ก อย่างไรก็ดี แม้ว่าการโอบกอดกับพ่อแม่ลดน้อยลง แต่วัยรุ่นจะกอดกับเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าตอนเป็นเด็ก โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงจะชอบกอดกันมาก เป็นการบอกความรู้สึกดีๆ ให้กัน

คนหนุ่มสาว คนในวัยนี้ต้องการการกอดไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าวัยอื่นๆ การกอดเป็นการแสดงความรักต่อกัน ระหว่างคนที่เป็นคนรักกัน เป็นสามีภรรยา เป็นเพื่อน ซึ่งต้องการสื่อความปรารถนาดีในใจให้อีกฝ่ายรับรู้ โดยเฉพาะเมื่อมีปัญหา ทั้งเรื่องงานและชีวิต การได้รับสัมผัสที่ดี การกอดจากคนที่รัก จะเป็นยาชูกำลังใจที่ดี มีเรี่ยวแรงพอที่จะต่อสู้กับปัญหาต่างๆ ต่อไป อย่างไรก็ดีตาม การกอดของคนในวัยหนุ่มสาวระหว่างคนรักอาจถูกเข้าใจผิดตีความว่ามีนัยแฝงอยู่ เช่น เรื่องเพศ ทั้งที่การกอดไม่ได้เป็นเรื่องทางเพศทั้งหมด ขึ้นอยู่กับท่าทีและเจตนาของแต่ละคนมากกว่า

คนสูงอายุ แม้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้การกอดกับคนวัยต่ำกว่า ซึ่งคนวัยนี้ก็ยินดีและมีความสุขที่ทำหน้าที่นี้ คนสูงอายุจะรู้สึกดีกับการที่ลูกหลานมาโอบกอด แสดงว่าตนเองยังมีความสำคัญต่อลูกหลาน ท่านจะไม่รู้สึกอ้างว้างถูกทอดทิ้ง หรือหมดคุณค่า ช่วยให้มีความสุขใจมากขึ้น ปู่ย่าตายายของเราจึงพร้อมที่จะให้อ้อมกอดอันอบอุ่นแก่เราตลอดเวลา

นอกจากนี้ คนวัยนี้ก็จะรู้สึกเหงา เพราะลูกหลานออกจากบ้านไปทำงาน ไปโรงเรียน การเข้าไปโอบกอดท่าน แสดงความรักต่อท่าน ทำให้ท่านมีความสุข ไม่มีความสุขใดของคนวัยปู่ย่าตายาย จะมากไปกว่าการมีลูกหลานมาแสดงความรักละคะ

(กอด เติมรักสร้างพลังชีวิต โครงการสนับสนุนสถาบันครอบครัว นิตยสารสนองใจ สภาอากาศไทย 17, มกราคม-มีนาคม 2550 หน้า 11-12)

ข้อสังเกต ผู้เขียนนำเรื่องราวที่สังคมกำลังสนใจปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ขาดความอบอุ่นและนำไปสู่ปัญหาครอบครัวแตกแยก และต้องการหาแนวทางแก้ไขปัญหา ผู้เขียนนำเสนอทฤษฎีทางจิตวิทยา วิเคราะห์พัฒนาการแต่ละวัย และแสดงความคิดเห็นชี้แนะวิธีการแก้ไขปัญหาโดยการแสดงความรักต่อกันด้วยการกอด

ผู้เขียนใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เหมาะกับผู้อ่านทั่วไป และอธิบายทฤษฎีทางจิตวิทยาด้วยลีลาการเขียนที่เป็นกันเอง ในลักษณะของการสนทนา ให้แนวคิดที่นำไปปฏิบัติได้ทันที ผู้อ่านได้ความรู้พัฒนาการของชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่ปฏิสนธิอยู่ในครรภ์ เจริญวัยในช่วงอายุต่างๆ จนถึงวัยชรา ผู้เขียนโน้มน้าวให้ตระหนักว่า การกอดมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย และอธิบายให้เหตุผลอย่างชัดเจนตามลำดับแต่ละวัย บทความเรื่องนี้ไม่มีบทสรุป สันนิษฐานว่า อาจจะด้วยข้อจำกัดของการพิมพ์ที่ต้องต้องจบเรื่องภายในหน้ากระดาษพิมพ์

บรรณานุกรม

- ตรีศิลป์ บุญขจร “หน่วยที่ 10 การพัฒนาสมรรถภาพการอ่านเชิงปฏิบัติ” ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาการใช้ภาษาไทย เล่ม 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2538
- ประชัน วลลิโก “หน่วยที่ 9 การเขียนสารคดีในสิ่งพิมพ์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การเขียนสำหรับสิ่งพิมพ์ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2548
- ประภาวดี สืบสนธิ์ “หน่วยที่ 14 กระบวนการเขียนเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ” ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทย นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2538
- มาลี บุญศิริพันธ์ “หน่วยที่ 7 การเขียนบทความในสิ่งพิมพ์” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การเขียนสำหรับสิ่งพิมพ์ เล่ม 1 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2548